



HONGKONG. Gezicht op de stad vanuit de haven.

China

in dezen tijd

DOOR J. MELIS

In plaats van zich te bepalen tot het constateeren der feiten, wil de schrijver in dit artikel, dat vervolgd zal worden, de oorzaken aangeven, die aanleiding waren tot de geweldige gebeurtenissen in China.

Als China inderdaad nog aanspraak maken kan op de benaming „Hemelsch Rijk“ dan vormt Hongkong tot dit dorado een waardige poort. Er bestaat een Arabische legende, die aldus begint: „Toen Adam en Eva uit het Paradijs verdreven waren, daalden machtige Goden mede naar de aarde af en namen den Hof van het verloren geluk met zich mede naar de oneindigheid. Doch toen gebeurde het, dat een hoekje van het Paradijs afbrak en terugviel naar de aarde. Dit stukje Paradijs noemt men nu Hongkong“.

Het schijnt, dat dit brokje van den hof van Eden de laatste halve eeuw pas ontdekt is. In 1840 namelijk woonden er 2000 menschen, thans... 700.000.

Hongkong is niets anders dan een eiland, welks heuvelen zijn herschapen in een park en waarin de Engelschen zich genesteld hebben.

Maar hoe?

In de volle overtuiging van het: „Right or wrong my country“. In de volle overtuiging, dat, wat thuis goed is, ook hier op zijn plaats zijn moet. In hoeverre dit juist is, laat ik in het midden; voorloopig wil ik slechts constateeren, dat elk dogma, hetwelk gebaseerd is op „overtuiging“, bestaansrecht heeft. De Engelschman draagt de ziel van zijn land mee naar zijn kolonie en in welken vorm zij zich ook uit, zij heeft steeds tot grondslag de waarachtigheid. Noem het gebrek aan aanpassingsvermogen of zelfgenoegzaamheid, hij voelt er zich „at home“ en dat is voldoende.

Doch, ongetwijfeld is het niet alleen de bekende Britsche Empire-trots geweest, die hem zijn tjap op de kolonie deed drukken. Wanneer dit het geval was, had hij het zeker meer zakelijk en efficient gedaan. Misschien verstonden zij, die Hongkong bouwden zelfs niets van den cultureelen zin der kunst. De woningen pretendeeren geen stijl; men vindt er nergens Gothische of Italiaansche baroktuinen, die de illusie moeten scheppen van voornaamheid. Hongkong's grootste charme is zijn argeloosheid, een schoonheid, die alle perverse intellectuele kritiek al bij voorbaat het zwijgen oplegt.

Zoo komt er een moment, dat, terwijl ge bezig zijt uw eerste wandeling te maken rond den Victoria-peak, ge, overstelpt door een zich steeds hoger en hoger opstapelend beeld van indrukken,

uitroept: „Maar wie schept toch steden?“ Doet het één mensch? Is het het werk van een verzameling van bewoners? Of bloeien steden spontaan op uit de mentaliteit van degenen, die zij herbergen?

Waarom, bijvoorbeeld, zou Genua nimmer in Holland kunnen liggen? Of Hamburg in Italië? Of Hollywood in Zwitserland? Waarom voelen we in sommige steden zoo hinderlijk de pose van het intellect dat de ziel verschalkt, of omgekeerd de pose van het gemoed, dat de tabellen eener statistiek te hulp roept om zooiets als een schoonheidsontroering bij den beschouwer te kunnen wekken? Waarom nemen sommige steden het air aan, als zou ook in „Kunst“ vrijheid een aristocratisch begrip zijn en vergroeiën zodoende tot monsters van snobbistischen wansmaak? Waarom zijn sommige steden een mythe, een werkelijke essence van poëzie, andere de lyrische uitdrukking eener eenzame melancholische ziel, terwijl weer andere de personificatie der ellende zijn?

Wanneer ik, over Hongkong sprekende, 't woord „stijl“ gebruik, dan is dit niet zoozeer van toepassing op den vorm, als wel op den geest, waaruit de stad ontstond. Men kan Hongkong nog zien zonder gids en dat op zichzelf is reeds een pleit voor de stad.

Zij heeft geen historie, geen arena's en basilieken, geen eerezuilen en paleizen, waarbij ge, op gezag van den man, die u rondleidt en aan de hand van jaartallen en cijfers, u moet verbazen over de cultuurhistorische tradities, die eraan ten grondslag liggen. Men wandelt er met zichzelf en wie de kunst verstaat zijn eigen conferencier te zijn, die maakt er een even nuttigen, als aesthetischen leergang. Want wat men er ziet spreekt wel zóó voor zichzelf, dat iedere verdere explicatie overbodig is.

Wanneer ik mij, in den aanvang dezer schets heb te buiten gegaan aan een soort toeristen-rhetoriek, die ik in den grond verafschuw, dan heeft zulks een zeer bepaalde reden. In een van de dialogen van Galilei wordt gezegd: „Venetië biedt den meester zooveel stof, omdat het practische leven er is.“ Ik heb de overtuiging, dat, wanneer iemand de kunst verstaat de atmosfeer eener bepaalde plaats aan te voelen, hij de dingen zuiverder ziet, dan wanneer een ander die voor hem heeft gerealiseerd. En „atmosfeer“ heeft Hongkong in hooge mate.

Men wandelt er langs een glooiing van slechts enkele meters uit het hartje van China het liefelijke landschap van Surrey binnen en ondergaat zoodanig de charme ervan, dat zij de illusie welhaast tot werkelijkheid verheft. Bij een kromming van den weg blik men plotseling in de valleien van Wales en men kan niet nalaten even terug te wandelen om den tact te bewonderen, waarmede het harmonisch verband behouden bleef. Wij blikken naar boven en tusschen het groen trekt een kathedraal onze aandacht om de vlekkeloos mystieke voordracht. Dit schilderijtje vol wijding en atmosfeer zou een reproductie kunnen zijn van een kathedraal ergens in de Schotsche Hooglanden.

Er is in tien jaar tijds heel wat veranderd in Hongkong. In 1914 wandelde Tommy er rond, in zijn khakipakje en met zijn rieten stokje, een „Heer“ temidden van een conglomeraat van rassen. Overal waar hij verscheen, verscheen een brokje van het machtige „British Empire“. In dien tijd was het nog niet noodig psychotechnisch uitgebalanceerde menschen overthert te zenden. Tommy droeg het „Right or wrong“ de wereld rond met dezelfde overtuiging, gratie en gemakkelijheid als de „Welgeborene“ zijn etiquette. En zijn prestige en Country voeren er wel bij. Het sentiment der massa zweeg in alle talen tegenover een op dergelijke wijze gedemonstreerde onfeilbaarheid. Daarbij droeg zij nog versch in de herinnering met zich de doeltreffendheid en de efficiency van het Britsche geschut tijdens de jongste opium-oorlogen. En de